

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

תוכן עניינים

- א. מסוכריא דנזייתא אסור להדוקיה ביומא טבא בההיא ... מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות.....2
- ב. התולש את הכנף ... תולש חייב משום גוזז.....5
- ג. קוטם חייב משום מחתך.....5
- ד. ממרט חייב משום ממחק.....5
- ה. שתי שערות עיקרן מאדים וראשן משחיר ... גוזז במספרים ואינו חושש.....6
- ו. לא תעבוד בבכור שורך ולא תגוז בכור צאנך ... ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל לא תעבוד ולא תגוז.....6
- ז. קדשי בדק הבית אסורין בגיזה ועבודה מדרבנן.....7
- ח. הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל אימור דאמר שמואל שחיללו לכתחלה מי אמר.....7
- ט. ותולש את השער ובלבד שלא יזיזו ממקומו ... אלא ביד אבל בכלי אסור ועושה מקום ... מיכן ומיכן ... לקופיץ.....7
- י. תולש את השער לראות מום ... לכתחלה.....8
- יא. שער בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך מת ... אוסרין.....9
- יב. צמר המדולדל בבכור את שנראה עם הגיזה מותר ואת שאינו נראה עם הגיזה אסור.....9
- יג. בעלי מומין אוסרין בכ"ש.....9
- יד. בגיזת בכור בעל מום עסקינן שנתערבו בגיזי חולין ... רבי יהודה היא דאמר נשחטו אסרי רבנן.....10
- טו. כל דבר שהיה בחזקת טומאה ... חופר עד שמגיע לסלע או לכתולה.....12
- טז. שדה שאבד בה קבר נכנס בתוכה טמא.....12

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

יז. נמצא בתוכה קבר נכנס לתוכה טהור שאני אומר הוא קבר שאבד הוא קבר שנמצא דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר תיבדק כל השדה כולה 13 יח. התולש צמר מבכור תם אף על פי שנולד בו מום ושחטו אסור 13

דף כה.

א. מסוכריא דנזייתא אסור להדזקיה ביומא טבא בהיא ... מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות

כבר התבאר במסכת כתובות דף ה: – דף ו. שמן התורה אינו חייב על מלאכה שעשה בשבת אלא אם כן עשה אותה במתכוון, כלומר שביקש להשיג בפעולתו את התוצאה המקובלת, אבל אם לא התכוון לאותה התוצאה, וגם לא ודאי שעל ידי פעולתו זו תושג התוצאה המקובלת, הרי זה דבר שאינו מתכוון, ומותר לעשותו¹.

אך אם עשה מעשה שכתוצאתו ההכרחית נעשית מלאכה², אף על פי שלא נתכוון לה לתוצאה, הרי זה "פסיק רישא" ואסור לעשותו³.

¹ רמב"ם פ"א מה' שבת ה"ה, ועיין שבת קי ב תוד"ה תלמוד, בשם השאלות, דההיתר הוא מטעם דאינה מלאכת מחשבת, ועיין שבת מא א בפנ"י ד"ה לולי פירש"י, דלא שרי ר"ש בדשא"מ אלא כשנכיר מתוך מעשיו שאינו מתכוון באותו הענין שנעשה באיסור, אבל אם אין מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, אפי' ר"ש מודה דאסור, דלא אתי מחשבה ומבטל המעשה. ועיין סי' שטו סע' ו בביה"ל ד"ה לא, בשם התו' בביצה לב ב ד"ה מלמטה, ושלא כפירש"י שם, דכל שמכוון לעשות מה שהוא עושה, אף שאינו מתכוון למלאכה שהיא אסורה, לא מקרי דשא"מ, ואסור.

² רמב"ם פ"א מה' שבת ה"ו, ועיין סי' שח במ"ב ס"ק קנט, דפ"ר מלאכת מחשבת היא, ועיין קובץ שיעורים כתובות אות יט, דענין פ"ר יש לפרש בשני טעמים, א. דכיון שהוא יודע שהמלאכה נעשית מיקרי מכיון למלאכה. ב. דכיון שהתוצאה היא תוצאה הכרחית של מעשהו, נמצא שהוא בכלל מעשיו, ע"ש דהנפק"מ בין הטעמים הוא לענין פ"ר דלא ניה"ל, דלמעם הראשון הוא פטור, ולמעם השני אין לפוטרו בשאר איסורים משום דלא ניה"ל ודע, כי מצינו דפ"ר באמירה לנכרי מותר אף בניה"ל, סי' רנג במ"ב ס"ק צט ו – ק, וע"ש בביאור הגר"א בסוף הסימן שהוא מחמיר, ועיין ש"ש, מעשה חושב סע' י, שהוא מסביר טעם המתירים, משום שלנכרי אין שום שייכות לניחותא של היהודי, הרי אומר לו לעשות מלאכה שאילו היה היהודי עושה באופן זה, היה פ"ר דלא ניה"ל, הגם שעתה ניה"ל במלאכה הנעשית ממילא, וע"ש בב"ר בס"ק ה הסבר נוסף להיתר פ"ר באמירה לנכרי.

³ פסיק – רישא" פירושו – חתוך ראשו ולא ימות? כלומר כשם שאי – אפשר לחתוך את ראשו של בעל – חיים בלא להמיתו בכך, כך אי – אפשר לפעולה המותרת להיעשות מבלי שתיעשה בפעולה זו גם מלאכה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ויש להבדיל בין שני סוגים של "פסיק רישא".

"פסיק רישא דניחא ליה", כלומר שהעושה נהנה מתוצאת הפעולה שעשה, גם אם כלל לא התכוון לה ועל מעשה⁴ כזה חייב⁵.

"פסיק רישא דלא ניחא ליה", כלומר שאינו נהנה מתוצאת הפעולה שעשה, או "פסיק – רישא דלא איכפת ליה", כלומר שאין לו כל ענין בתוצאת הפעולה⁶ על מעשה כזה אינו חייב⁷, אבל יש בזה איסור דרבנן.

וכבר התבאר במסכת שבת דף קיא. שיש שאדם עושה פעולה מסוימת, ויש בה משום מלאכה זו, ויש שבאותה הפעולה יש משום עשיית מלאכה אחרת, הכל לפי הנסיבות בדלהלן.

הסוחר בגד או בד כדי ליבשו אחרי הכביסה, הרי תכליתו היא ניקוי הבגד, ויש בזה משום מלאכת מלבן⁸, וכאשר הוא סוחר בגד או בד כדי להשתמש במשקין הנסחטים ממנו, הרי תכליתו היא המשקין, ויש בזה משום דש⁹. וגם אם אין כונתו לכך, אם ישתמש במשקים הרי הוא פסיק רישא וחייב.

אסורה. לכן, הנוטל ידים במקום זרוע וזרעים, יש בכך משום פסיק – רישא, גם אם לא נתכוון להשקות הזרעים, כמבואר בשו"ע ונו"כ או"ח שלו ג' ומ"ב כז הפותח דלת כנגד להבה הקרובה אליה במקום שהרוח נושבת, יש בכך משום פסיק – רישא, כי הרוח גורמת להגברת הלהבה או לכיבוייה. כמבואר בשו"ע ונו"כ רעז ב' ומ"ב ט ועיי"ש בבב"ה ד"ה שמא

⁴ שבת עה. רמב"ם פ"א מה' שבת ה"ו.

⁵ כגון הנוטל ידים בנינתו שלו במקום זרוע וזרעים, שהרי נוח לו בתוצאת המעשה, שכן הזרעים שזרע יגדלו. סי' שלו סע' ג' ובמ"ב ס"ק כז

⁶ כגון הנוטל ידים בנינתו של אדם שאינו חפץ לעזור לו, כגון נכרי, במקום זרוע וזרעים, שהרי אינו רוצה להשקות את זרעיו של הלה, כמבואר במג"א שלו ו. או אפילו בנינתו של יהודי שאינו אוהבו, שלא איכפת לו אם יגדלו צמחיו או לא, כמבואר שם במ"ב כז או אפילו נוטל ידים בנינה שלו אחרי שירדו גשמים וכבר השקו את הגינה כל צורכה, ואין לה כל צורך במים הנוספים. ועיי"ן שו"ת הר צבי או"ח סי' רז

⁷ סי' שצ במ"ב ס"ק נג ובביה"ל ד"ה יש וד"ה דלא, וע"ש ד"ה טוב, דבצירוף עוד סברות נקמינן כהערוך, דפ"ר דלא ניח"ל מותר, ועיי"ן סי' שלו במ"ב ס"ק כז וסי' שלו בשעה"צ ס"ק י, דלכתחילה אסור פ"ר דלא ניח"ל, ועיי"ן חי' רבינו חיים הלוי פ"י מה' שבת הי"ז, דדעת הרמב"ם כהערוך, דפ"ר שלא ניח"ל מותר. ולכאורה התוס' לא ס"ל הכי, דהא לדעתם ק"א ד"ה בארעא, הפטור של פ"ר דלא ניח"ל הוא משום דהוה משאצל"ג, והרי הרמב"ם ס"ל דמשאצל"ג חייב, פ"א מה' שבת ה"ז,

⁸ כמבואר ברמב"ם שם פ"ט הי"א

⁹ עיי"ן סי' שצ סע' טז ובמ"ב ס"ק מד, ויש שהוא חייב משום מלאכת מלבן וגם משום מלאכת דש, דהיינו, כשרוצה שהבגד יהיה נקי וגם רוצה להשתמש במשקין הבלועים, ע"ש במ"ב, וע"ש סע' יח ובביה"ל ד"ה יש מי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמ"ל 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

אך במקרה זה ב"פסיק רישא דלא ניהא ליה", כלומר שאינו נהנה מתוצאת הפעולה שעשה, או שאין לו כל ענין בתוצאת הפעולה על מעשה כזה אינו חייב, ויש אומרים שיש בזה איסור דרבנן, ומטעם זה פקק של בקבוק טרמום וכדו', מותר לעוטפו בפיסת בד כדי לאטום בדרך זו את פי הבקבוק יותר, מכיון שאינו ודאי שיסחטו משקים מהבד.

אך מותר לעשות כן רק אם אמנם הבקבוק אינו מלא משקין עד לשפתו. אבל אם הבקבוק מלא לגמרי, אסור לסגור ולפתוח בקבוק כזה, שכן בסגירתו ובפתיחתו ייסחט מן המשקין הבלועים בבד. ואף שהמשקין הנסחטין הולכין לאיבוד ולא אכפת ליה, מכל מקום אסור מדברי סופרים שהרי פסיק רישא הוא¹⁰.

ויש אומרים שכל שהמשקין הולכין לאיבוד, ואין איסור אפילו מדברי סופרים אלא כשמתכוין לסחוט, אבל כל שאינו מכין לכך אף על פי שהוא פסיק רישיה מותר כיון שאין הסחיטה נוחה לו כלל שהרי אין לו שום הנאה ממנה. והעיקר כסברא הראשונה.

אך אם מצטער בגלל המשקין הנסחטים כיון שהם מאוסים בעיניו, אפשר שיש להתיר¹¹.

וכן יש שהתירו¹² לשרות נייר במים כדי לנקות בו את השולחן או את גופו, ויש שכתבו לאסור¹³ משום שמתכוין לסחיטת המים מהנייר כדי לנקות בו, והרי הוא בכלל מלאכת מפרק.

¹⁰ עיין סי' שכ סע' יח.

¹¹ עיין שש"כ פ"ט הערה פט "שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, דאם מצטער בגלל המשקין הנסחטים כיון שהם מאוסים בעיניו, אפשר דלא דמי למסוכרייתא דנזייתא (כתובות דף ו' א תוד"ה האי), מפני שהוא סוחט פסולת מפסולת, ולא משקה מפסולת".

¹² עיין בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' ע) שכתב שאין בכך משום איסור מלבן, כיון שהנייר הולך לאיבוד, וגם הוא מתקלקל בסחיטה זו. ומטעם מפרק כתב להתיר משום שנייר איסור סחיטתו מדרבנן כיון שאינו בולע כשיער, וגם אין צריך למים הנסחטים שדי לו במים שעל גב הנייר, וגם המים הולכים לאיבוד, והוי פסיק רישא דלא ניהא ליה, שיש להתיר בצירופים אלו באיסור דרבנן. ובשש"כ (שם פי"ד סל"ז) כתב להתיר באופו שאינו לוחצו בחזק.

¹³ ועיין בשו"ת הר צבי (ח"א סי' קצ) שהסתפק האם אכן נחשבים שהולך לאיבוד כיון שזקוק למים, ועיין בהררי בשדה מה שביאר בזה. והגרש"ז א (שש"כ מהדו"ח פי"ד הערה צט ועיין מאור השבת ח"ב מכתב כא) סבר בתחילה שאף עדיף מהולך לאיבוד, כיון שאין על היוצא שם משקה אפילו רגע אחד, ולכך התיר בלא צירופים נוספים, אך חזר בו ואסר. וכן אסרו בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' כה) ובחוט שני (ח"ב ל"ג עמ' רט).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

וכן יש שהתירו¹⁴ שימוש במחטות לחות בשבת, אם אינו משתמש בחזקה אלא בנחת ללא כונת סחיטה, ויש שכתבו לאוסרם¹⁵.

ב. התולש את הכנף... תולש חייב משום גוזז

כבר התבאר במסכת שבת דף עד: שהתולש נוצה מעוף בין חיה בין מתה, חייב, שבעופות דרכן להסיר הנוצות ע"י תלישה כמו בבהמה ע"י גזיזה ולפיכך תולש כנף מן העוף בין מחיים בין לאחר מיתה חייב דתלישתו זו היא גיזתו.

אם כבר נתבשל העוף יש אוסרים ויש מתירים. ולפיכך יש להיזהר שלא להסיר מעורו של העוף את קצוות הנוצות שנשארו בו, גם כאשר העוף כבר מבושל, שכן יש בזה משום חשש איסור גוזז, על כל פנים מדרבנן, ובמקום הצורך כשלא הוסרו הנוצות קודם שבת יש לסמוך על המתירים ולהסירם אף בשבת ויעשה כן רק סמוך לאכילה משום איסור בורר¹⁶

ג. קוטם חייב משום מחתך

עוד התבאר שם שהקוטם ראש הנוצה שהוא דק ורך וראוי ליתנו בכר או בכסת חייב משום מחתך, אם מתכוין לכך מפני שמקפיד לקטמו במדה הראויה לו.

נר שעה אסור להצר קצהו ביו"ט על מנת להתאימו לגודל בית קיבולו משום מחתך¹⁷.

ד. ממרט חייב משום ממחק

¹⁴ בשש"כ (שם) התיר את השימוש בהן באופן שאינו מנגב בחזקה, שאינו סוחט אלא משתמש במים שעל גביו, אבל אם סוחטן אסור משום מפרק, שהרי הוא צריך למשקין היוצאין לצורך הניקוי. ועיין שו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' כה). ועיין באור השבת (חוברת יח) שהגדיר וייס מביא שהועד בפניו שהגרשו"א לא חזר בו, וכן דעת הגרמ"פ להתיר.

¹⁵ עיין בספר ארחות שבת (בירורי הלכה ס"ז) שבדקו ומצאו שאין מציאות של ניגוב ללא סחיטה, ומטעם זה חזר בו בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' נח) והורה לאיסור בכל אופן שהוא, וכתבו שאף הגרשו"א חזר בו בסוף ימיו. ואולי מפני זה כתב בשש"כ (שם סל"ח) להתיר רק במגבוני נייר, שאיסור סחיטתם מדרבנן (עיין בהערה הקודמת) ולא במגבוני בד.

¹⁶ קיצור הלכות שבת סי' יח אות ב ועיין אנ"מ ח"ד סי' עד

¹⁷ והוא דומיא מה דאיתא בגמ' עה ע"א שאסור לגרור או לגרוד ראשי הכלונסאות כדי להתאימם לנקב שבעמוד (שמירת שבת כהלכתה פ"ג סעי' מב הערה קלה)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

עוד התבאר שהממחקר אב מלאכה כלומר שמחליק פני העור והמעביר שער או צמר מעל העור אחר מיתה עד שיחליק פני העור, חייב משום ממחק. ולפיכך המורט נוצה מן האברה כדי להחליק את קנה הנוצה הרי זה תולדת ממחק וחייב.

ה. שתי שערות עיקרן מאדים וראשן משחיר ... גוזז במספרים ואינו חושש

מצות פרה אדומה נאמר בתורה (במדבר יט פסוק ב) שתהיה תמימה תמימת אדמיות¹⁸, לפיכך אם היו בה שתי שערות לבנות או שחורות בתוך גומא אחת או בתוך שני כוסות והן מונחות זו על זו פסולה.

היו בה שתי שערות עיקרן מאדים וראשן משחיר עיקרן משחיר וראשן מאדים הכל הולך אחר העיקר, וגוזז במספרים את ראשן המשחיר ואינו חושש משום גיזה בקדשים שאין כוונתו לגוזז¹⁹.

ו. לא תעבוד בכבוד שורך ולא תגוז בכור צאנך ... ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל לא תעבוד ולא תגוז

כבר התבאר במסכת חולין דף קלז. שכל קדשי²⁰ מזבח בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אסורין בעבודה שנאמר (דברים טו פסוק יט) לא תעבד בבקר שורך ואסורין בגיזה שנאמר ולא תגוז בכור צאנך ולא דוקא צאן אלא גם הגוזז את השור או שאר בהמה לוקה מן התורה והוא הדין לשאר קדשים

¹⁸ לא תמימת קומה אלא אם היתה ננסה כשירה כשאר הקדשים

¹⁹ זה דעת רש"י בבכורות אך התוס' הקשו עליו דהיינו פסיק רישיה עיין שם ואפשר לומר דס"ל לרש"י ורבינו כיון דפסיק רישיה איסורו מדרבנן שהרי קדשי בדק הבית היא גבי פרה דלא שכיחא ודמיה יקרים לא גזרו. אברהם יגל, ואפשר שבנות הרמב"ם שאינו מתכוין לגוזז שאינו צריך לצמר וגיזה שלא לצמר אינה אסורה. עיין אבן האזל הלכות מעילה פרק א הלכה ז

²⁰ רמב"ם מעילה פ"א ה"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

וה"ה גם בעובד בעצאן או שאר בהמה לוקה מן התורה²¹, ודין עבודה ודין גזיזה שוים.

ז. קדשי בדק הבית אסורין בגיזה ועבודה מדרבנן

כבר התבאר לעיל דף יד. שקדשי בדק²² הבית אסורין בגיזה ועבודה מדברי סופרים, אבל מן התורה אינן אסורין, לפיכך הגוזז אותן או העובד בהן אינו לוקה²³ אבל מכין אותן מכת מרדות.

ח. הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחולל אימור דאמר שמואל שחיללו לכתחלה מי אמר

אחד קדשי בדק הבית²⁴ ואחד קדשי מזבח שנפל בהן מום אין פודין אותן לכתחלה אלא בשוייהן.

אם עבר וחללן על פחות משווייהן אפילו הקדש שוה מאה דינר שחללו על שוה פרוטה הרי זו פדוי ויצא לחולין ומותר ליהנות בו, ומדברי סופרים שהוא צריך חקירת דמים וחייב להשלים את דמיו.

ט. ותולש את השער ובלבד שלא יזיזנו ממקומו ... אלא ביד אבל בכלי אסור ועושה מקום ... מיכן ומיכן ... לקופיץ

²¹ והנה אם עובד או גוזז אפילו כמה פעמים בהתראה אחת אינו חייב אלא אחת. ואם התרו בו על כל פעם ופעם חייב כל פעם כמו נזיר שהיה שותה יין כו' (נזיר מ"ב ע"א). אך אם עבד עם כמה בהמות או גזז כמה בהמות לדעת תוס' רי"ד (קידושין ע"ז ע"ב) דבבעלי חיים אמרינן גופים מחולקין באבר מן החי מכמה בהמות (ומובא במנחת חינוך מצוה קפ"ו אות י"ב, עיין במשנה למלך פ"א מאיסורי ביאה ה"א), א"כ חייב בהתראה (אחת) על כל בהמה ובהמה (מנחת חינוך תפג אות ה)

²² רמב"ם הלכות מעילה פרק א הלכה יב

²³ וקשה דאמאי אין אסורין בגיזה ועבודה אלא מדבריהם ואמאי הא אסור מן התורה למעול בקדשי בדק הבית כמו שכתב רבינו בראש הפ' ויש לומר דמיירי כשאינו נהנה מאותה גיזה ועבודה אי נמי שאין בה שוה פרוטה וכו'. צדור החיים וכו' במל"מ שם הלכה ט

²⁴ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ז הלכה ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

כבר התבאר לעיל דף כד: שהשוהט בכור²⁵ או שאר מוקדשין, תולש את הצמר של מקום שחיטה, כדי לעשות מקום לסכין, ובלבד שלא יזינו ממקומו שלא יאמרו גזיזה עבד בקדשים²⁶, אלא אלא יניחנו מסובך.

ודוקא לתלוש התירו, אבל הצמר אסורה בהנאה כמו בגזז²⁷.

ודוקא ביד התירו אבל לא בכלי כדי שלא יהא נראה כגוזז²⁸.

י. תולש את השער לראות מום ... לכתחלה

עוד התבאר שם שמותר לתלוש²⁹ את השער לכתחילה מן הקדשים כדי להראות המום למומחה, ובלבד שלא יזינו ממקומו שלא יאמרו גזיזה עבד בקדשים³⁰, אלא אלא יניחנו מסובך.

ואותו השער שתלש או שנשר מן הבהמה או מן הבכור והמעשר הרי זה אסור בהנייה אפילו לאחר שישחטו מפני מומן, גזירה שמא ישהה אותן הואיל ואינן באין לכפרה.

ודוקא ביד התירו אבל לא בכלי כדי שלא יהא נראה כגוזז³¹.

דף כה:

²⁵ רמב"ם הלכות מעילה פרק א הלכה יא, שו"ע ונו"כ שח ג

²⁶ ש"ך ב

²⁷ במשנה למלך שם הלכה י כתב אפי' בתמימה ואפי' בתלש בידו לא אסור מן התורה כי אם מדרבנן כ"כ התוס' פ"ב דחולין (דף ל"ו) ובפ"ג דבכורות (דף כ"ה)

²⁸ וברמב"ם השמיטו ועיין משנה למלך שאולי סמך על מ"ש בפרק ג' מהלכות יום טוב הלכה ג' שכתב להא דר"ל ויו"ט ובכור שזין הם לענין זה והטו"ד סי' ש"ח הביא להא דר"ל ואילו בא"ח סי' תצ"ח השמיטו. אך בהר המוריה כתב שרמזו רבינו במש"כ "לעשות מקום לסכין" אבל בכלי אסור.

²⁹ רמב"ם שם הלכה י ושו"ע ונו"כ שם

³⁰ ש"ך ב ובמל"מ שם

³¹ וברמב"ם השמיטו ועיין משנה למלך שאולי סמך על מ"ש בפרק ג' מהלכות יום טוב הלכה ג' שכתב להא דר"ל ויו"ט ובכור שזין הם לענין זה והטו"ד סי' ש"ח הביא להא דר"ל ואילו בא"ח סי' תצ"ח השמיטו. אך בהר המוריה כתב שרמזו רבינו במש"כ "לעשות מקום לסכין" אבל בכלי אסור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

יא. שער בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך מת ... אוסרין

בכור בין³² של שור בין של צאן אסור בגיזה ועבודה, ואם עבר וגזזו אסור בהנאה דלא התירתו התורה אלא אנב שחיטה שראויה לאכילה.

ואם תלשו בידו³³ או אפילו נשר הצמר מעצמו ואפילו נשר ממנו אחר שנפל בו מום³⁴ אסור בהנאה מדרבנן לעולם, לא שנא מת מעצמו, לא שנא שחטו אחר כך אפילו על ידי מומחה, אין השחיטה מתרת הצמר שנתלש מחיים, הגזרו בו חכמים אי שרית צמר הנושר מחיים אתו לשהויי לבכור כדי שתשיר צמר כל שעה ואתי לידי תקלה³⁵, אבל צמר המחובר השחיטה מתירתו כבשרו. שהבכור שנאכל בשרו כהלכה בין תמים בין בעל מום, כשם שמותר ליהנות בעורו כך נהנין בגיזותיו.

יב. צמר המדולדל בבכור את שנראה עם הגיזה מותר ואת שאינו נראה עם הגיזה אסור

ואם נתלש מחיים³⁶ ועודנו מסובך בשאר הצמר, את שנראה כשיגזזנו לאחר השחיטה כשאר צמר נותר בשחיטה, ואת שאינו נראה כשאר הצמר והוא שעיקרו הפוך כלפי ראשו שכפול באמצעיתו ושני ראשיה בולטין לחוץ³⁷, הרי הוא כתלוש לגמרי ואין השחיטה מתירתו.

יג. בעלי מומין אוסרין בכ"ש

³² שו"ע ונו"כ יו"ד שח א

³³ רמב"ם הלכות בכורות פרק ג הלכה יא

³⁴ לשון הרמב"ם וכן בש"ך א

³⁵ לבוש וט"ז שם ב

³⁶ רמב"ם שם הלכה יב שו"ע ונו"כ שם ב

³⁷ ט"ז שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כל האסורין³⁸ לגבי המזבח אוסרין בכל שהן, אפילו נתערב אחד בריבוא נפסד הכל³⁹ ונפסל למזבח. ועיין זבחים דף ע. ריש פרק שמיני.

ד. בגיזת בכור בעל מום עסקינן שנתערבו בגיזי חולין ... רבי יהודה היא דאמר נשחטו אסרי רבנן

³⁸ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ג הלכה יב

³⁹ ויש לדקדק בלשון נפסד הכל הא אין כאן פסידא, דהא כאן מיירי שנתערבה בבהמות חולין, דדין שנתערבה בקדשים כתב בריש פ"ו מפהמ"ק וזהו משנה דכל הזבחים, אבל בכאן היא משנה דתמורה דהיא בחולין ואין כאן פסידא אלא שאסורין למזבח. ונ"ל דמשום דלפעמים יש גם בזה פסידא, כגון שנתערב רובע ונרבע ע"פ שני עדים דחייב סקילה וצריך להמית כולו, כמו בנתערבה בקדשים שכתב שם וז"ל: כל הזבחים שנתערב בהם אחד מחטאות המתות וכו' כולן ימותו ע"ש, וכ"ש בחולין, לכך נקיט לשון פסידא, וה"ק: נפסד הכל אם הוא חייב מיתה, ואם אינו חייב מיתה כגון בעד אחד נפסלו למזבח. ערוך השלחן העתיד הלכות איסורי מזבח סימן נד סעיף ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרה היומי

מסנת בכורות

גיזת בכור⁴⁰ אפילו גיזת בעל מום שנתערב בגיזת חולין אפילו אחת בכמה אלפים כולן אסורות⁴¹, שהרי דבר חשוב הוא⁴² ומקדש בכל שהוא⁴³. וי"א⁴⁴ שאינו מקדש אלא אם היה בו כמלא הסיט פי' שיעור שיש מאצבע לאמה בשמרחיק האצבעות מהרדי⁴⁵.

האורג מלא⁴⁶ הסיט מצמר בכור בבגד ידלק או יקבר ודוקא מלא הסיט שהוא חשוב אבל לא פחות מזה⁴⁷, ויש אומרים⁴⁸ דדוקא שארג ממנו דבר חשוב כגון שנעשה מזה הצמר ציור בבגד, אבל אם עשה דבר שאינו חשוב בטל ברוב.

⁴⁰ רמב"ם הלכות בכורות פרק ג הלכה יג, שו"ע ונו"כ שח ד
⁴¹ ועיין ש"ך קי כללי ס"ס ב דמותר למכרן לעובד כוכבים חוץ מדמי איסור שבהן (כדלקמן סי' קל"ד גבי יין נסך) אם הוא בענין שאין לחוש שהעובד כוכבים ימכרנו אח"כ לישראל ועיי"ש דעת הראב"ד דתקנתא דר' אליעזר דהיינו יוליד הנאה לים המלח מהני בכל האיסורים הוא כדעת הרשב"ם שהביאו התוס' ור"ן שם אבל אין כן דעת התוס' והפוסקים הנ"ל שם אלא ס"ל דדוקא בעבודת כוכבים שתופסת דמי' סגי ליה בפדיון הולכת הנאה לים המלח ולא בשאר איסורים.

⁴² עיין (בתשובת נו"כ שם) שנשאל גיזת בכור שנתערב בשאר צמר והוא ניכר כי גיזת הבכור הוא רך אלא שיש חיש שא"ל לצמצם וכתב כיון שאף ודאי גיזת בכור תם אינו אסור רק מדרבנן כמ"ש התוספות בחולין ל"ו לכן אף אם נשר מאליו והוא בכור תם מאחר דעת הרא"ש וטור דבעינן דבר חשוב שומעין להקל ועוד דאף למאן דאוסר בכ"ש דוקא אם ודאי נתערב אבל אם מסירו אין חוששין שמא לא הסיר כולו.

⁴³ בראב"ד שם הקשה וקשיא לן בטווי וארוג בעינן מלא הסיט, בגיזה לא כ"ש. ונ"ל דמשום קנסא קאמר ור"י קתני ליה ומשום דשהייה כדאיתא התם. (ועיין לח"מ דמדמע מדבריו דהקנס שייך אף בגזוזולפי"ז דעת השו"ע קשיא דחילק וסתם). א"נ (ובכס"מ שם גרס א"כ וכולא חדא תירוץ הוא, ועיין לח"מ) דוקא גיזה דעבד איסורא, אבל מי שאורג לא עבד איסורא (אע"ג שהגזוז עבד איסורא) ומן הקדשים אוסר בכל שהוא בקדשים שיש להם מתירין שיש להם פדיון. בזה המוריה שם תי' אולי יש לומר דלא שכיח שיטווה מן הצמר של בכור כדאיתא לעיל הלכה ח' ולכן לא גזרו במילתא דלא שכיחא מה שאין כן בגיזה כמות שהיא ונכון הוא לדעת הענייה ולכן שפיר כתב רבינו לחלק בין גיזה לטווייה ואריג וזהו דעת השו"ע גם כן שכתב מילתא דרבינו כמות שהיא. ועיין פ"ת שהביא בתשובת נו"כ תניינא חי"ד סימן קצ"ג שתמה על המחבר דמשמע אפילו בפחות ממלא הסיט (עש"ך לעיל סימן ק"י סק"ב ודוק) ובאורג בבגד בסעיף שאח"ז בעי מלא הסיט וגם רמ"א שינה דבאורג בבגד הביא דעת החולק דבעינן דבר חשוב ומשמע דכאן אין חולק ובאמת לא כן הוא. וע"ש שהאריך בזה והביא דעת הר"ש לחלק אם הוא בכור תם אוסר בכ"ש ובעל מום בעי מלא הסיט ואם גזוז בידים לתירין השני של הראב"ד אוסר בכ"ש ולתירין הראשון גם בזה בעי מלא הסיט ע"ש.

⁴⁴ בפ"ק דערלה הקשה רבינו שמשון על משנה זו מאי שנא מגיזה דאמרין בכל שהוא והכא מלא הסיט ויתירין דכל שהוא דאמרין בגיזה לאו דוקא אלא מלא הסיט. לח"מ שם

⁴⁵ ט"ז ד, ולרמב"ם הוא ב' טפחים

⁴⁶ רמב"ם שם הלכה יד, שו"ע ונו"כ שם ה

⁴⁷ ש"ך שם

⁴⁸ רמ"א שם מטור ורא"ש דהכי אוקמי' בתמורה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרה היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

טו. כל דבר שהיה בחזקת טומאה ... חופר עד שמגיע לסלע או לבתולה

גל טמא⁴⁹ שהיה שם כזית מן המת, שנתערב בשני גלין טהורין בדק אחד מהן ומצאו טהור הוא טהור והשנים טמאין, בדק שנים ומצאו טהורים הן טהורים והשלישי בחזקת טמא.

בדק שלשתן ומצא טהור, כולן בחזקת טומאה עד שיברוק שלשתן עד שיגיע לסלע או לקרקע בתולה. שניכר שלא חפרוה עדיין ואם לא מצא, הגל טהור, דאימור בא עורב ונטל את הטומאה ויהיו שלשתן טהורין.

טז. שדה שאבד בה קבר נכנס בתוכה טמא

שדה שאבד⁵⁰ קבר בתוכה עפרה מטמא במגע ובמשא כבית הפרס⁵¹, שמא נדוש הקבר בה ויהיו עצמות כשעורה בתוך עפרה⁵², וכל השדה כולה המאהיל עליה נטמא.

⁴⁹ רמב"ם הלכות טומאת מת פרק ט הלכה י

⁵⁰ רמב"ם שם פרק ח הלכה א

⁵¹ ודע דבכל הש"ס מבואר דבית הפרס הוי טומאה מדרבנן, אך סתמא דהש"ס קורא לבית הפרס על שדה שנחרש בה קבר כמ"ש. ואין ראייה על שדה שאבד בה קבר. אך מדברי הרמב"ם לעיל פ"ה דין י"א, דחשיב טומאות דרבנן וחשיב שם בית הפרס, ואי ס"ד דאבד בה קבר הוה דאורייתא לא ה"ל לסתום והיה לו לחשוב זה בטומאות דאורייתא אלא וודאי דכולהו בית הפרס הוה דרבנן. ערוך השלחן העתיד הלכות טומאת מת סימן יט סעיף ה – ו אולם דעת הר"ש בפ"ה [מ"ג] וז"ל: ומסתברא דשדה שאבד בו ברה"י כבקעה בימות הגשמים הוה דאורייתא, והא דאמרינן בכל דוכתא בית הפרס דרבנן היינו בנחרש או אבד ברה"ר כבקעה בימות החמה, והחמירו בה יותר מבבקעה [דשם מיהרו חכמים] משום דבשם הטומאה ידועה במקומה וליכא ספיקא אלא לזה שנכנס, אבל אבד הספיקא לכל אדם, עכ"ל.

⁵² ויש להבין למה לו על טעם מנע ומשא לומר הטעם שמא נדוש הקבר, הרי כמו דבטומאת אהל חיישינן שמא האהיל על הקבר כמו כן במגע ובמשא שמא הוא העפר שכנגד הקבר. ויראה לי דלהרמב"ם הוה קשה ליה ג"כ מה שחקשינו, דאם הקבר ברה"ר למה החמירו בה יותר מכל ספק טומאה ברה"ר, ואיהו לא ס"ל תירוצן התוס' דמשום דהספק הוא לכל אדם החמירו בה, ולכן אומר הטעם משום דכאן יש ג"כ חששא דנחרש הקבר ונתפשטה הטומאה על פני השדה כולה, והא דטימאו באהל זה א"א דלא ליטמא דכיון דמקור הספק הוא בקבר שלם, א"כ איך נחוש למנע ומשא הקל שישנם בשארי טומאות ולא נחוש לאהל החמור, ולפיכך בהכרח לטמאות גם באהל. ערוך השלחן העתיד שם סעיף ז – ח

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ואם העמיד בתוכה אהל נטמא כל מה שיש באהל שמא האהל שהעמיד באותה שדה על הקבר הוא מאהיל.

יז. נמצא בתוכה קבר נכנס לתוכה טהור שאני אומר הוא קבר שאבד הוא קבר שנמצא דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר תיבדק כל השדה כולה

ואם בשדה הנ"ל נמצא הקבר תולים אנו לומר שזהו הקבר שאבד והשדה טהורה.⁵³

יח. התולש צמר מככור תם אף על פי שנולד בו מום ושחטו אסור

כבר התבאר שבכור אם תלש צמר בידו⁵⁴ או אפילו נשר הצמר מעצמו ואפילו נשר ממנו אחר שנפל בו מום⁵⁵ אסור בהנאה מדרבנן לעולם, לא שנא מת מעצמו, לא שנא שחטו אחר כך אפילו על ידי מומחה, אין השחיטה מתרת הצמר שנתלש מחיים, דגזרו בו חכמים אי שרית צמר הנושר מחיים אתו לשהויי לבכור כדי שתשיר צמר כל שעה ואתי לידי תקלה⁵⁶,

⁵³ שנחלקו בזה השו"ע והרמ"א בהלכות פסח (או"ח סימן תלט ס"ב) וז"ל:.... וכן שני בתים בדוקים וצבור אחד של חמץ ובא עכבר ונטל ואין ידוע לאיזה בית נכנס, או שידע שנכנס לאחר מהם ונכנס אחריו ובדק ולא מצא כלום, או שבדק קצת מהבית ומצא ככר, אינו צריך לחזור ולבדוק. וכתב הרמ"א: כך הם דברי הרמב"ם, אבל מסקנת הפוסקים אינו כן. וביאר במשנ"ב שהשו"ע [שפסק כדעת הרמב"ם] פסק כדעת רבי שאמרינן 'שאני אומר' אף באיסור דאורייתא, ולכן כשחיפש ומצא חמץ, אפשר לתלות שזה החמץ שבכר הכנים, אפילו אם לא ביטל ואין לו אפשרות לבטל את החמץ. ומאידך הרמ"א [והוא דעת הרי"ף והטור] פסק כשיטת רשב"ג שלא אמרינן 'שאני אומר' רק באיסור דרבנן, משום דספקא דרבנן לקולא. ולכן רק בביטל החמץ נאמר שאני אומר וא"כ הכא הא הוי בבית הפרס שאין מומאיתו אלא דרבנן ולכו"ע נאמר שאני אומר ולרמב"ם אפילו אי הוי דאורייתא נאמר שאני אומר דפסק כרבי וק"ל.

⁵⁴ רמב"ם הלכות בכורות פרק ג הלכה יא

⁵⁵ לשון הרמב"ם וכן בש"ך א

⁵⁶ לבוש וט"ז שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

